

Відгук

офіційного опонента **Крукевич Людмили Ярославівни**

на дисертаційне дослідження *Тарасюк Ірини Володимирівни*

«Підготовка фахівців харчової і переробної промисловості в професійних навчальних закладах західних областей України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття)», подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Однією зі стратегічних галузей економіки України є харчова промисловість, кадровий потенціал якої безпосередньо впливає на її інноваційний розвиток, ефективність функціонування. Підготовка фахівців для цієї галузі має бути пріоритетом на усіх рівнях у діяльності органів законодавчої та виконавчої влади. Такий стан породжує сукупність проблем, зокрема: зростаючі вимоги ринку праці та роботодавців до рівня професійної компетентності майбутніх фахівців; постійне оновлення техніки та технологій сучасного виробництва у харчовій і переробній промисловості; вимоги сучасної педагогічної теорії та практики до рівня професійної підготовки фахівців у закладах професійної освіти, що готують відповідних фахівців для підприємств харчової промисловості. Наукове обґрунтування підготовки фахівців для різних галузей економіки – ключове завдання професійної педагогіки, яка покликана забезпечувати випереджувальний підхід у реалізації цього важливого завдання державної ваги.

Зазначимо, що автором чітко, грамотно визначений науковий апарат дослідження – об'єкт, предмет, мета, завдання, методи, переконливо побудовано логіку дослідження.

Актуальність та результати дослідження, на нашу думку, є практично спрямованими.

У дисертації І. В. Тарасюк достатньо уваги приділяється вивченню праць науковців, які порушували й аналізували різні аспекти становлення та

інтенсифікації харчової промисловості, її підгалузей в різні періоди часу, а також пропонували теоретичні і практичні рекомендації щодо підготовки кваліфікованих робітників для піднесення рівня господарювання у цій провідній галузі господарського комплексу нашої країни, зокрема розвитку харчової індустрії (І. Блаж, В. Бойко, П. Борщевський, Д. Гак, Л. Дейнеко, С. Дусановський, А. Заїнчковський, В. Комаров, Д. Лисецький, М. Ліпатов, Ю. Лебединський, В. Лобас, Т. Мостенський, О. Онищенко, П. Осіпов, П. Саблук, В. Слюсар, В. Трегобчук, Л. Чернюк, Н. Шекмар, А. Ясько та ін.); інноваційного розвитку підприємств харчової промисловості (О. Алимов, О. Амош, Б. Буркинський, В. Геєць, Б. Данилишин, С. Дорогунцов, В. Столяров, А. Федорищева, М. Чумаченко, В. Яцков та ін.). У роботі, що рецензується, цьому аспекту приділено достатньо уваги.

У першому розділі дисертації «Теоретичні основи підготовки фахівців харчової і переробної промисловості в професійних навчальних закладах західних областей України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття)» автором обґрунтовано основні поняття дослідження, проаналізовано науково-педагогічну, історичну та галузеву літературу з теми дослідження, соціально-економічні передумови виникнення, історію розвитку цієї галузі та професійно-технічних навчальних закладів, що здійснювали підготовку молоді відповідних професій.

Автором дослідження, на нашу думку, правильно зазначається, що незважаючи на інтерес науковців до питання розвитку харчової і переробної промисловості та підготовки майбутніх фахівців, теоретичні та методологічні розробки в цій сфері присвячені лише окремим аспектам досліджуваної проблеми, проте відсутнє комплексне дослідження становлення і розвитку підготовки фахівців для харчової і переробної промисловості в західних областях України в другій половині ХХ – на початку ХХІ-го століття.

Зацікавленість викликала у нас складена автором дисертаційного дослідження таблиця «Підготовка фахівців харчової і переробної промисловості закладами професійної освіти західних областей України

(кінець ХХ – початок ХХІ ст.) (Д., додаток Б), яка наочно показує як історично здійснювалася підготовка фахівців харчової і переробної промисловості закладами професійної освіти західних областей.

Ми поділяємо думку Тарасюк І.В. в тому, що після легітимізування нового територіально-правового статусу і суспільно-політичного устрою Західної України (26.10.1939 р.) розпочалась титанічна робота з розбудови фахової освіти, яка була призупинена внаслідок Другої світової війни і відновилася одразу після вигнання німецьких військ. З 1946 р. створюється мережа ремісничих училищ і шкіл фабрично-заводського учнівства, власне цей час є початком активного створення та розвитку закладів професійної підготовки фахівців харчової і переробної промисловості.

Цінним є аналіз системи професійної підготовки майбутніх фахівців харчової і переробної промисловості у закладах професійної освіти країн-західних сусідів України – Республіці Болгарії, Польщі, Румунії, Словацькій Республіці, Угорщині, Чеській Республіці.

У другому розділі – «Організаційно-педагогічні засади підготовки фахівців харчової і переробної промисловості в професійних навчальних закладах західних областей України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття)» проаналізовано зміст професійної підготовки майбутніх фахівців та комплексно-методичне забезпечення цього процесу. Автором визначено періодизацію на основі характеристики можливостей різних професійних навчальних закладів (у тому числі з обов'язковою загальноосвітньою підготовкою), законодавчих і нормативних матеріалів стосовно розвитку професійно-технічної та галузевої освіти та основних етапів пошуку шляхів реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти.

На основі аналізу виявлених наукових і архівних джерел Тарасюк І.В. розроблено періодизацію, яка включає чотири періоди впродовж яких здійснювалася професійна підготовка майбутніх фахівців для харчової і переробної промисловості у закладах професійної освіти України. Уваги заслуговує здійснений автором порівняльний історико-економічний аналіз

розвитку західно-українських областей та становлення в них професійних навчальних закладів харчової і переробної галузі.

Автором дослідження, на нашу думку, правильно визначаються фактори, які впливають на процес професійної підготовки фахівців, а саме: організаційні, методичні, середовищні, діяльнісні тощо, та недоліки системи професійної підготовки фахівців харчової та переробної галузі: кадрове питання (недостатній професійно-педагогічний рівень); застаріла матеріально-технічна база, яка не відповідає новим технологіям виробництва; недостатнє методичне забезпечення освітнього процесу.

Здійснено аналіз професійно-кваліфікаційної характеристики фахівця харчової та переробної промисловості, де визначено професійні, ключові та наскрізні компетенції в залежності від вимог роботодавців.

Варто наголосити, що дослідниця, слушно визначає, що на розвиток професійної освіти в західних областях України в другій половині XIX – початку XX століття мали вплив такі чинники: позитивні процеси в економіці, що викликали підйом виробництва та сприяли зростанню попиту на кваліфіковані робітничі кадри; інтеграція професійно-технічної і народної освіти в єдину систему; прийняття урядом рішень спрямованих на розвиток системи професійної освіти в країні в цілому та на Заході (численні ініціативи уряду, міністерств, органів місцевого самоврядування щодо заснування училищ та технікумів спрямованих для підготовки фахівців харчової і переробної промисловості).

У третьому розділі – «Трансформація історичного досвіду професійної підготовки фахівців харчової і переробної промисловості України» дослідниця значну увагу приділяє розкриттю особливостей підготовки фахівців на етапі розбудови незалежної України. Позитивним моментом є те, що автор дисертації аналізує нові вимоги до професійної підготовки кадрів з розвитком ринкових відносин та обґрунтовує потребу в розробці та удосконаленні професійних стандартів, необхідності здійснення соціального партнерства професійних закладів освіти з галузевими та регіональними

суб'єктами.

Дослідницею на основі визначених основних тенденцій розвитку професійної підготовки фахівців харчової і переробної промисловості України розроблено методичні рекомендації «Традиції та інновації професійної підготовки конкурентоздатних фахівців для харчової та переробної промисловості» для галузевих професійних навчальних закладів із врахуванням аналізу історичного досвіду, апробацію яких проведено в достатній кількості закладів професійної освіти.

Автором у контексті вимог нових законів України «Про освіту», «Про вищу освіту» та проблем сучасного реформування професійної освіти, обґрунтовано увагу до проблеми професійної та соціальної адаптації особистості фахівця в умовах суспільства, що змінюється; з'ясовано виклики, що постали перед закладами професійної освіти з підготовки кваліфікованих фахівців харчової і переробної промисловості та визначено необхідність підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, викладачів, майстрів виробничого навчання та встановлення раціональних взаємозв'язків закладів професійної освіти з роботодавцями, зазначено, що стратегічно важливою технологією організації освітнього процесу є дуальна система професійної освіти і навчання, зміст якої полягає у паралельному навчанні здобувачів освіти у закладі професійної освіти та на виробництві галузі.

Відмітимо, що автором уперше здійснено цілісний історико-педагогічний аналіз підготовки фахівців для харчової і переробної промисловості у професійних навчальних закладах західних областей України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття); визначено організаційно-педагогічні засади підготовки фахівців для харчової і переробної промисловості у професійних навчальних закладах західних областей України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття); конкретизовано можливості трансформації історичного досвіду професійної підготовки, впровадження інноваційних форм і методів професійної підготовки фахівців для харчової і переробної промисловості у професійних навчальних закладах західних

областей України; уточнено періодизацію розвитку підготовки фахівців харчової і переробної промисловості у професійних навчальних закладах західних областей України (друга половина ХХ –початок ХХІ століття); подальшого розвитку набули питання оновлення змісту та впровадження інноваційних технологій підготовки фахівців для харчової і переробної промисловості у закладах професійної освіти України.

Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості використання його матеріалів науковцями різних рівнів, що є основою розроблених методичних рекомендацій щодо підготовки фахівців для харчової і переробної промисловості у професійних навчальних закладах. Основні положення та висновки дослідження є змістовим доповненням до організації освітнього процесу в професійних (професійно-технічних) закладах та виробничій практиці на підприємствах галузі.

Разом з позитивною оцінкою ходу і результатів дослідження вважаємо за доцільне висловити деякі *зауваження і побажання*:

1 На нашу думку, було б доцільно більш ґрунтовно охарактеризувати вплив соціально-економічного фактору на розвиток і розміщення підприємств харчової промисловості у західних областях України.

2. Слід підкріпити прикладами висновок автора про те, що швидке зростання галузей, що переробляють продукцію тваринництва, спричинило зміну галузевої структури харчової промисловості (Д. с. 53), у тому числі й у західних областях України і як це вплинуло на підготовку фахівців для означеної галузі.

3. У підрозділі 2.3 І. В. Тарасюк торкається важливого і на сьогодні гострого питання – підготовки майбутніх педагогів професійної освіти (інженерів-педагогів) за спеціалізацією «Харчові технології», проте лише констатує необхідність поглиблення проблемно-орієнтованого характеру змісту освітньої діяльності. Доцільно було б, на наш погляд, проаналізувати які заклади вищої освіти здійснюють підготовку цих педагогічних

працівників, забезпеченість закладів професійної освіти означеними спеціалістами.

4. У дисертації досить добре охарактеризовано використання проектної технології як інноваційного методу формування професійної компетентності майбутніх кухарів, інших фахівців харчової промисловості, проте не подано жодного прикладу їх використання.

Одночасно вважаємо, що зроблені зауваження і побажання не є принциповими і не знижують теоретичної і практичної цінності проведеного дослідження.

На основі аналізу дисертації, автореферату та публікацій можна заключити, що виконана робота І. В. Тарасюк є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке містить нові наукові результати в галузі теорії і методики професійної освіти та за своїм обсягом, обґрунтованістю проведених досліджень, науковою значущістю отриманих результатів відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 щодо дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти (011 – освітні, педагогічні науки).

Офіційний опонент –

кандидат педагогічних наук,

директор ДВНЗ «Тернопільський коледж

харчових технологій і торгівлі»

Л. Я. Крукевич

Л. Я. Крукевич
ст. інспектор

